

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Projekt „Podpora předškolního a základního vzdělávání ve městě Brně“

CZ.02.3.61/0.0/0.0/19_075/0013630

Místní plán inkluze statutárního města Brna (MPI)

Zpráva k naplňování MPI č. 2

Červen 2022

Obsah

Úvodní slovo	3
Výstup z dotazníkového šetření – mateřské školy	4
Závěr:	13
Výstup z dotazníkového šetření – základní školy	14
Závěr:	25
Realizace inkluzivního vzdělávání v distanční formě a potřeby základních a mateřských škol zřizovaných statutárním městem Brnem a jeho městskými částmi	26

Úvodní slovo

Strategický dokument Místní plán inkluze statutárního města Brna (MPI) je povinnou součástí projektů realizovaných statutárním městem Brnem v Operačním programu Výzkum, vývoj, vzdělávání.

Cílem MPI je realizace opatření na podporu kvalitního společného vzdělávání na území statutárního města Brna, především u škol zřizovaných městem a jeho městskými částmi. Snahou přijatých opatření v rámci MPI je řešit problematiku zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí a žáků socioekonomicky znevýhodněných, a/nebo pocházejících z odlišného kulturního prostředí.

Hodnocení plnění MPI a zjišťování potřeb škol v oblasti inkluzivního vzdělávání je realizováno v rámci projektu „Podpora předškolního a základního vzdělávání ve městě Brně“.

Hlavním záměrem druhé evaluace bylo zmapovat potřeby a aktivity škol při podpoře dětí a žáků v době jejich návratu po skončení distančního vzdělávání do prezenční výuky. Šetření proběhlo v lednu a v únoru 2022 na 179 školách zapojených do projektu.

Výstup z dotazníkového šetření – mateřské školy

Dotazníkové šetření probíhalo v lednu a v únoru 2022 v 139 mateřských školách zapojených do projektu „Podpora předškolního a základního vzdělávání ve městě Brně“. Jedná se o 112 samostatných obecních mateřských škol a 25 obecních mateřských škol, které jsou součástí základních škol, a dále o dvě školy jiných zřizovatelů (církve, nezisková organizace).

Záměrem šetření bylo zmapovat aktivity a potřeby mateřských škol po návratu dětí do prezenční formy předškolního vzdělávání.

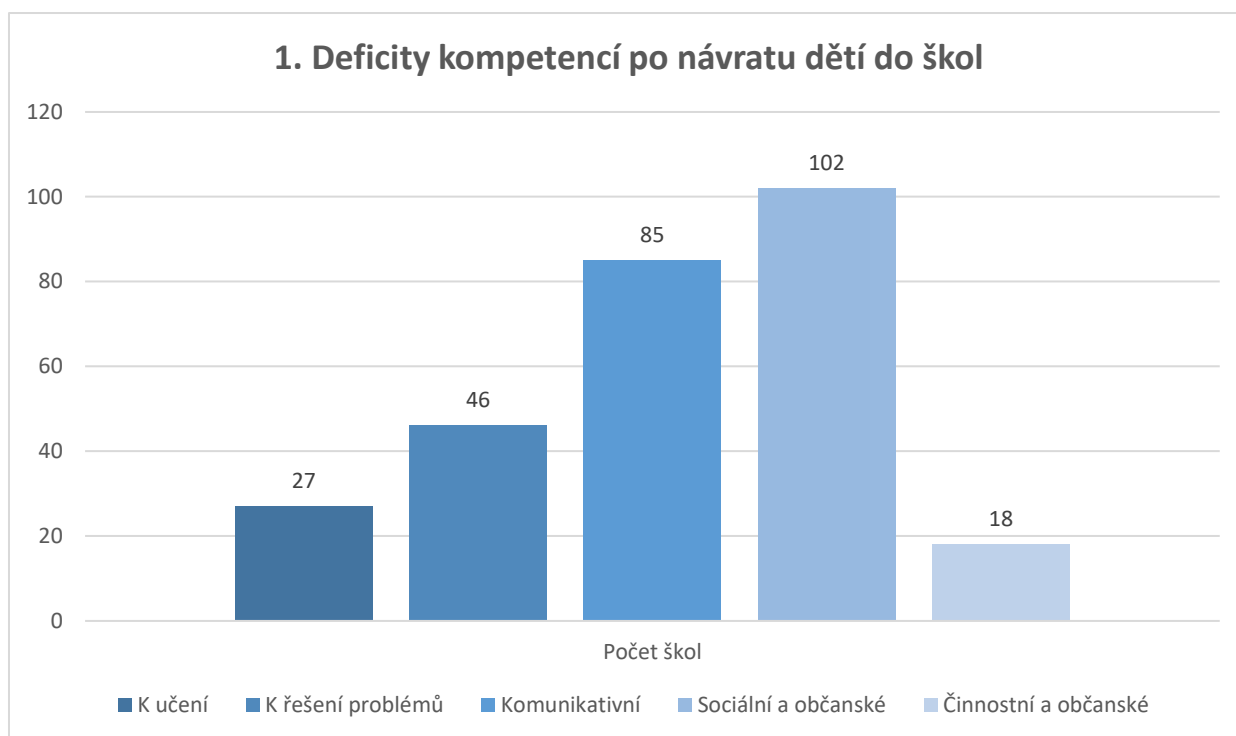
Při vyplnění dotazníku volily mateřské školy z více možností odpovědí.

1. Deficity kompetencí po návratu dětí do škol

Doba distančního vzdělávání byla pro všechny zúčastněné velmi náročná. V souladu s RVP PV rozvíjejí školy v rámci předškolního vzdělávání klíčové kompetence. Ty představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj každého člena společnosti.

V průběhu distančního vzdělávání docházelo v této oblasti k výrazným deficitům nejen u dětí se SVP, ale i u dětí z intaktní populace. 73 % škol vnímá největší problémy v kompetencích sociálních a personálních, 61 % z nich vidí propad v kompetencích komunikativních, 33 % v kompetencích k řešení problémů, 19 % v kompetencích k učení, 12 % v kompetencích činnostních a občanských.

1. Deficity kompetencí po návratu dětí do škol	
	Počet škol
K učení	27
K řešení problémů	46
Komunikativní	85
Sociální a personální	102
Činnostní a občanské	18

Doporučení:

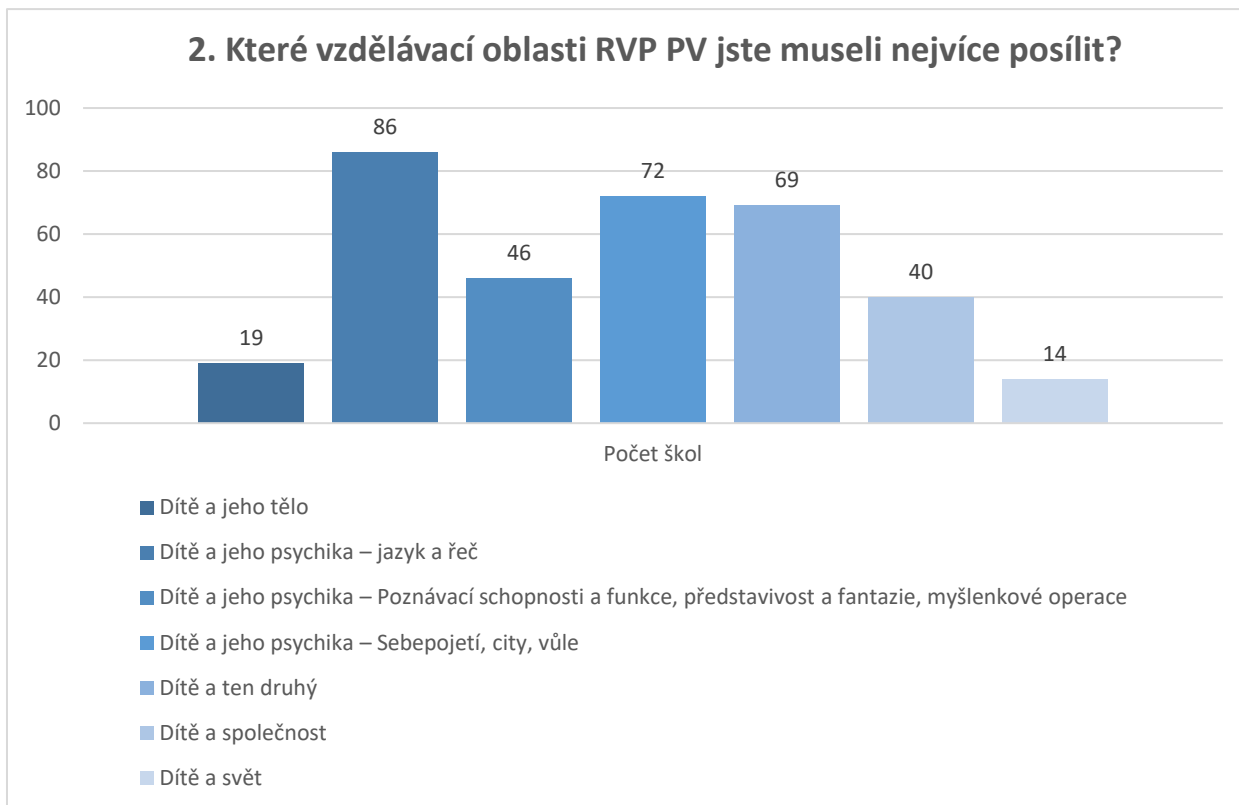
- zaměřit se na rozvoj kompetencí sociálních a občanských a kompetencí komunikativních
- zvyšovat sebedůvěru dětí ve vlastní schopnosti

2. Které vzdělávací oblasti RVP PV jste museli nejvíce posílit?

Po skončení distanční výuky a návratu dětí do škol bylo nutné zmapovat oblasti, ve kterých děti potřebovaly podporu. 62 % škol zaměřilo pozornost převážně na oblast Dítě a jeho psychika – jazyk a řeč, 52 % respondentů posílilo vzdělávací oblast Dítě a jeho psychika – Sebepojetí, city, vůle, 50 % škol podpořilo oblast Dítě a ten druhý, 33 % oblast Dítě a jeho psychika – Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace, 29 % škol se zaměřilo na oblast Dítě a společnost, 13 % na oblast Dítě a jeho tělo a 10 % na oblast Dítě a svět.

2. Které vzdělávací oblasti RVP PV jste museli nejvíce posílit?	
	Počet škol
Dítě a jeho tělo	19
Dítě a jeho psychika – jazyk a řeč	86
Dítě a jeho psychika – Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	46
Dítě a jeho psychika – Sebepojetí, city, vůle	72

Dítě a ten druhý	69
Dítě a společnost	40
Dítě a svět	14

Doporučení:

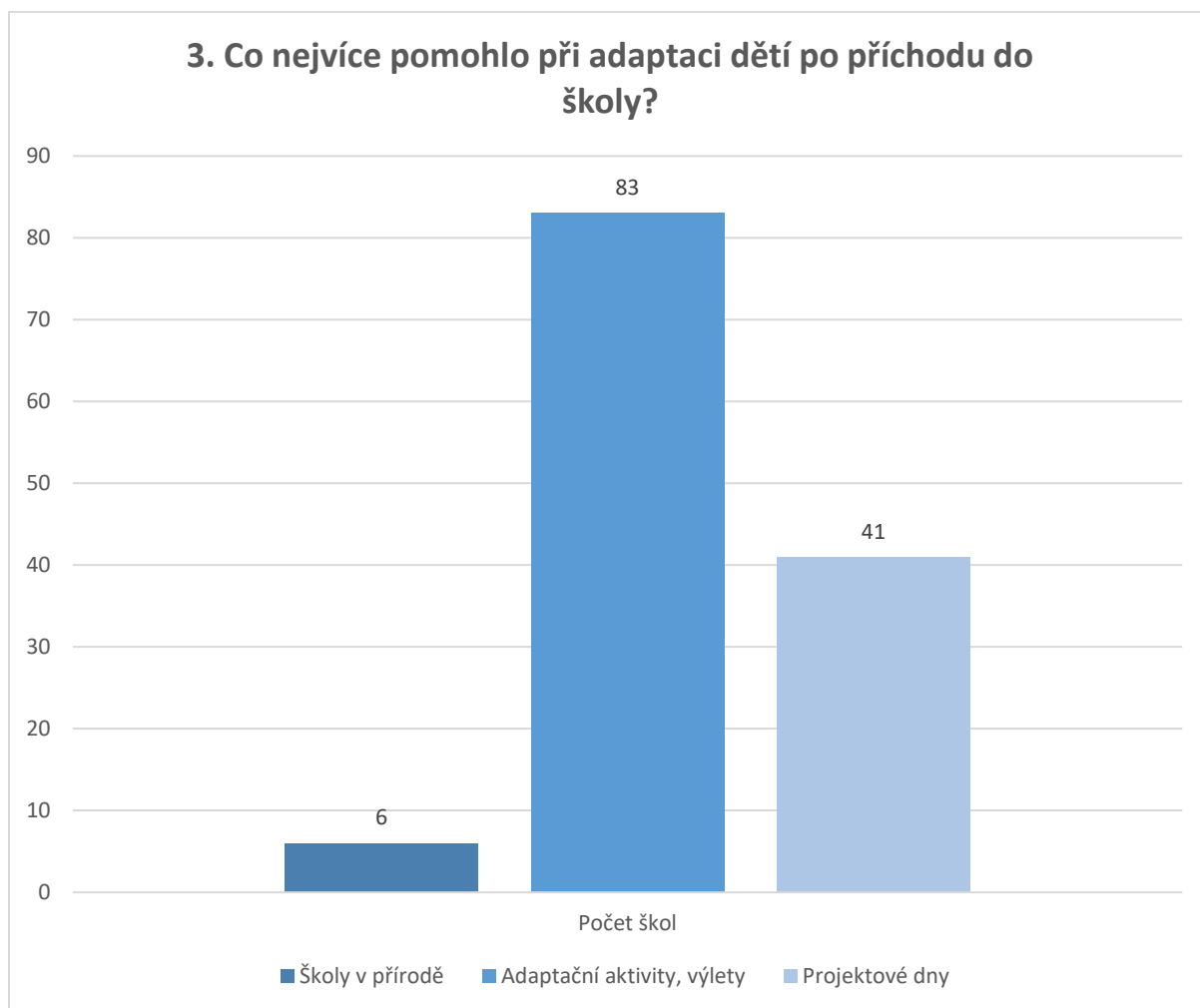
- **organizovat komunitní a diskusní kruhy**
- **využívat zážitkové učení, společná prožívání**
- **zaměřit se na individuální posun každého dítěte, ocenit i drobné úspěchy**

3. Co nejvíce pomohlo při adaptaci dětí po návratu do školy?

Adaptaci dětí po návratu do školy nejvíce pomohly adaptační aktivity nebo výlety, na což poukázalo 60 % škol. Dalším 29 % dotazovaných adaptaci usnadnily projektové dny a 4 % škol využily k adaptaci dětí školy v přírodě.

3. Co nejvíce pomohlo při adaptaci dětí po příchodu do školy?	
	Počet škol
Školy v přírodě	6
Adaptační aktivity, výlety	83
Projektové dny	41

3. Co nejvíce pomohlo při adaptaci dětí po příchodu do školy?

Doporučení:

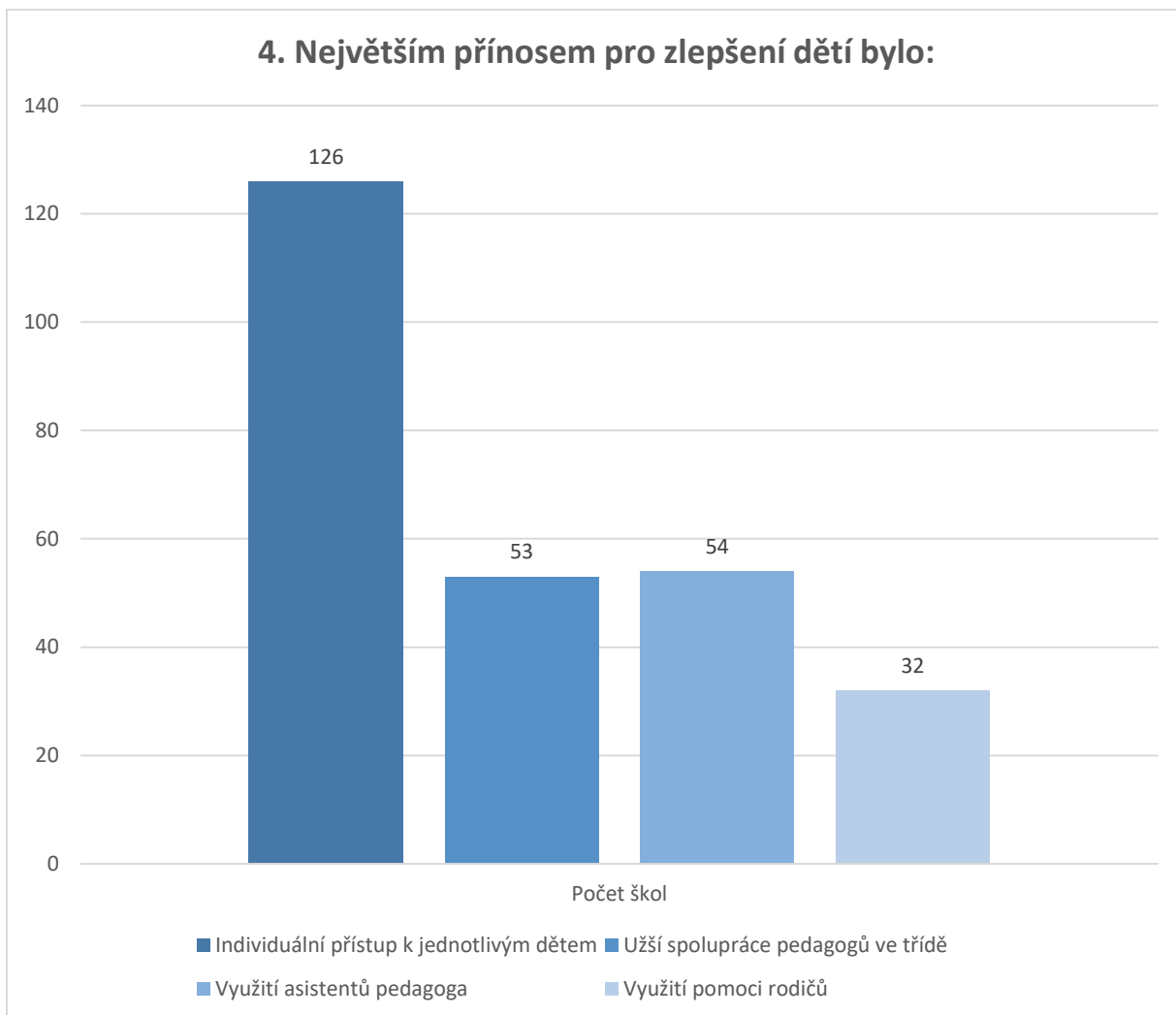
- zavádět společné aktivity v MŠ i mimo ni
- organizovat socializační aktivity s individuálním přístupem

4. Největším přínosem pro zlepšení dětí bylo:

91 % škol ocenilo individuální přístup k jednotlivým dětem, 39 % škol uvedlo jako přínos využití asistentů pedagoga. Přínosem pro zlepšení byla také užší spolupráce pedagogů ve třídě, což uvedlo 39 % škol. Pro zlepšení dětí využilo 23 % škol pomoc rodičů.

4. Největším přínosem pro zlepšení dětí bylo:	
	Počet škol
Individuální přístup k jednotlivým dětem	126
Užší spolupráce pedagogů ve třídě	53

Využití asistentů pedagoga	54
Využití pomoci rodičů	32

Doporučení:

- vyhledávat děti potencionálně ohrožené školním neúspěchem
- zařazovat prosociální aktivity – kooperativní hry, společné tvoření
- využívat školního asistenta – individuální přístup k dětem se SVP

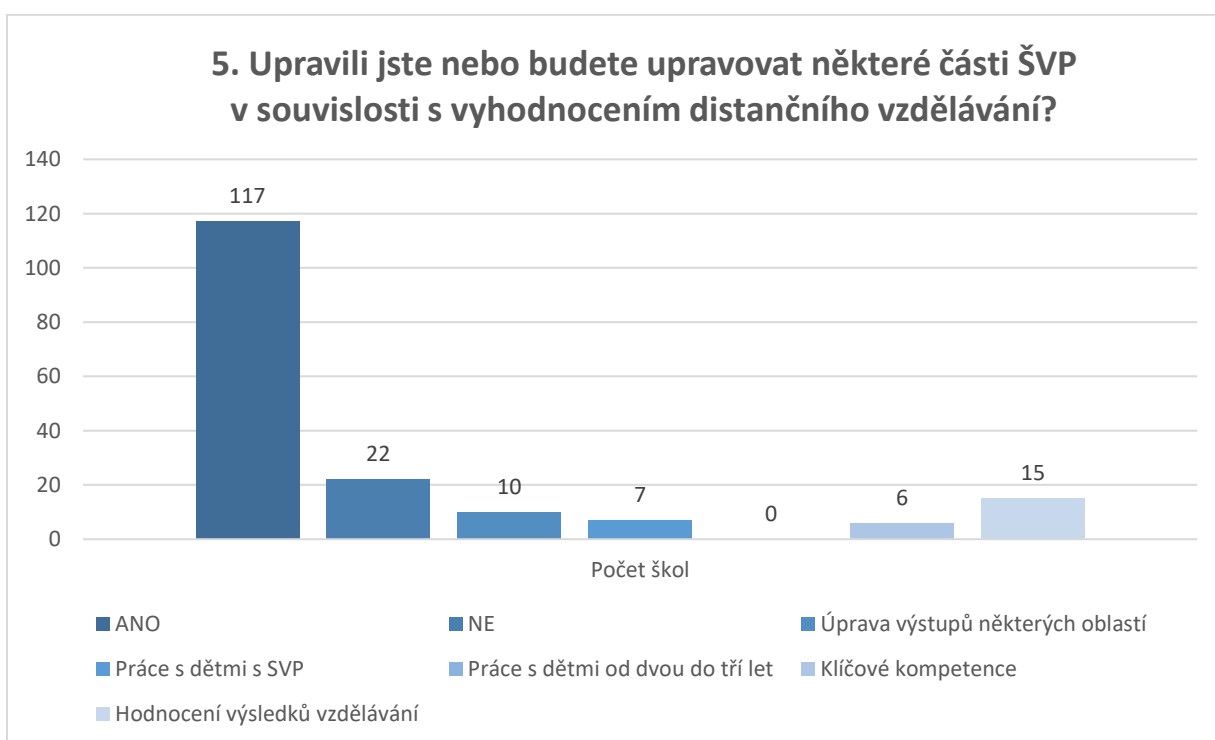
5. Upravili jste nebo budete upravovat některé části ŠVP v souvislosti s vyhodnocením distančního vzdělávání?

Většina škol nebude v souvislosti s vyhodnocením distančního vzdělávání zasahovat do svého ŠVP. 16 % dotazovaných škol bude ale některé části ŠVP upravovat. 68 % z nich bude provádět změny v hodnocení výsledků vzdělávání, 45 % škol bude měnit úpravu výstupů některých oblastí. Další oblast (práce s dětmi se SVP) bude upravovat 32 % dotazovaných, 27 % škol se bude věnovat klíčovým kompetencím.

5. Upravili jste nebo budete upravovat některé části ŠVP v souvislosti s vyhodnocením distančního vzdělávání?

Počet škol			
		ANO	NE
		22	117
Úprava výstupů některých oblastí	10		
Práce s dětmi se SVP	7		
Práce s dětmi od dvou do tří let	0		
Klíčové kompetence	6		
Hodnocení výsledků vzdělávání	15		

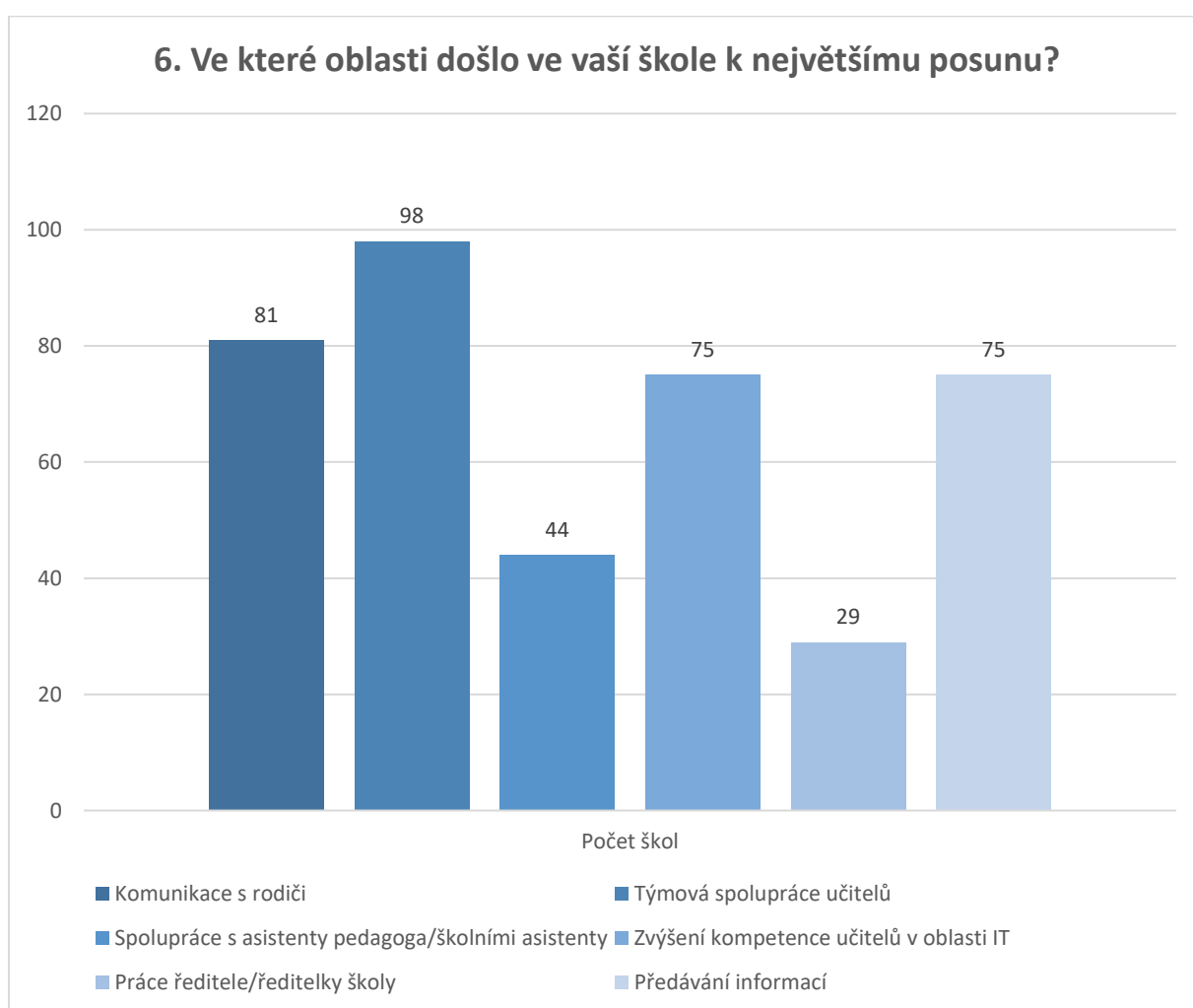
Doporučení:

- zaměřit se na úpravu pravidel distančního vzdělávání
- evaluovat ŠVP – upravovat jeho části na základě potřeb

6. Ve které oblasti došlo ve vaší škole k největšímu posunu?

71 % škol uvedlo, že vnímá největší posun v týmové spolupráci učitelů. Další posun vnímá 58 % z nich v komunikaci s rodiči, téměř 54 % škol se zlepšilo v předávání informací a také se zvýšila kompetence učitelů v oblasti IT. Další posun nastal v oblasti spolupráce s asistenty pedagoga/školními asistenty, a to ve 32 % škol. 21 % škol uvádí největší posun v práci ředitele/ředitelky školy.

6. Ve které oblasti došlo ve vaší škole k největšímu posunu?	
	Počet škol
Komunikace s rodiči	81
Týmová spolupráce učitelů	98
Spolupráce s asistenty pedagoga/školními asistenty	44
Zvýšení kompetence učitelů v oblasti IT	75
Práce ředitele/ředitelky školy	29
Předávání informací	75

Doporučení:

- podporovat pedagogy ve vzdělávání v oblasti IT technologií a v jejich využívání
- organizovat akce, do kterých jsou zapojeny všichni aktéři vzdělávání ve škole

7. Máte možnost realizace speciální pedagogické péče?

39 % škol má možnost realizace speciální pedagogické péče, zbylých 61 % škol tuto možnost nemá.

7. Máte možnost realizace speciální pedagogické péče?	
	Počet škol
ANO	54
NE	85

Doporučení:

- spolupracovat se školskými poradenskými zařízeními a dalšími subjekty, např. SPC, PPP, OSPOD
- spolupracovat s rodinou

8. Pokud realizujete speciálně pedagogickou podporu, o jakou činnost se jedná?

27 % škol uvedlo, že realizuje konzultaci s pracovníky SPC, PPP, OSPOD apod., 21 % škol využívá speciálně pedagogickou péči realizovanou v rámci školy speciálním pedagogem, 17 % škol využívá konzultace se speciálním pedagogem, sociálním pedagogem nebo psychologem, 9 % škol speciálně pedagogickou péči realizuje v rámci školy pracovníky SPC, PPP, OSPOD apod.

8. Pokud realizujete speciálně pedagogickou podporu, o jakou činnost se jedná?	
	Počet škol
Konzultace se speciálním pedagogem, sociálním pedagogem nebo psychologem	24
Speciálně pedagogická péče realizovaná v rámci školy speciálním pedagogem	29
Konzultace s pracovníky SPC, PPP, OSPOD apod.	37
Speciálně pedagogická péče realizovaná v rámci školy pracovníky SPC, PPP, OSPOD apod.	12

Doporučení:

- posílit výchovně vzdělávací činnosti dětí s OMJ
- využívat externího speciálního pedagoga

9. Jak často je speciálně pedagogická péče uskutečňována?

59 % škol, které realizují speciálně pedagogickou péči, uvedlo, že tuto péči realizuje nepravidelně, dle potřeby. 43 % škol ji využívá 1x týdně, 1x za dva týdny 6 % škol a jednou měsíčně využívá tuto aktivitu jedna škola.

9. Jak často je speciálně pedagogická péče uskutečňována?	
	Počet škol
1x týdně	23
1x za dva týdny	3
Jednou měsíčně	1
Nepravidelně, dle potřeby	32

Doporučení:

- spolupracovat s SPC, PPP – individuální návštěvy v MŠ

Závěr:

Distanční vzdělávání v mateřských školách mělo velký vliv na rozvoj kompetencí dětí. Setkávání s vrstevníky, které má zásadní vliv na rozvoj dětí, chybělo.

Nastavení zcela jiných přístupů k předškolnímu vzdělávání bylo náročné také pro pedagogy mateřských škol. Většinou došlo ke zvýšení kompetence v oblasti IT.

Po návratu dětí do MŠ byla pozornost zaměřena na individuální přístup k jednotlivým dětem a na společné akce a aktivity zaměřené na větší komunikaci mezi dětmi, na obnovu pravidel soužití.

Ve velké části škol byla posílena spolupráce pedagogů na třídě. Při distančním vzdělávání byla nutná zvýšená spolupráce s rodiči dětí.

V souvislosti s vyhodnocením distančního vzdělávání školy uvažují o úpravách ŠVP, především o stanovení pravidel distančního vzdělávání.

Ve školách, které nemají vlastního speciálního pedagoga, je vyhledávána spolupráce se specializovaným pracovištěm (školským poradenským pracovištěm, s externím speciálním pedagogem, případně dalším specialistou).

Výstup z dotazníkového šetření – základní školy

Dotazníkové šetření se uskutečnilo v lednu a v únoru 2022 a zúčastnilo se ho 67 základních škol zapojených do projektu „Podpora předškolního a základního vzdělávání ve městě Brně“. Jedná se o 65 obecních základních škol a dále o dvě školy jiných zřizovatelů (církve, nezisková organizace).

Hlavním záměrem bylo zmapovat potřeby a aktivity škol při podpoře žáků v době návratu do prezenční výuky vzhledem k tomu, že distanční vzdělávání mělo velký vliv nejen na společné vzdělávání žáků, ale také na práci učitelů.

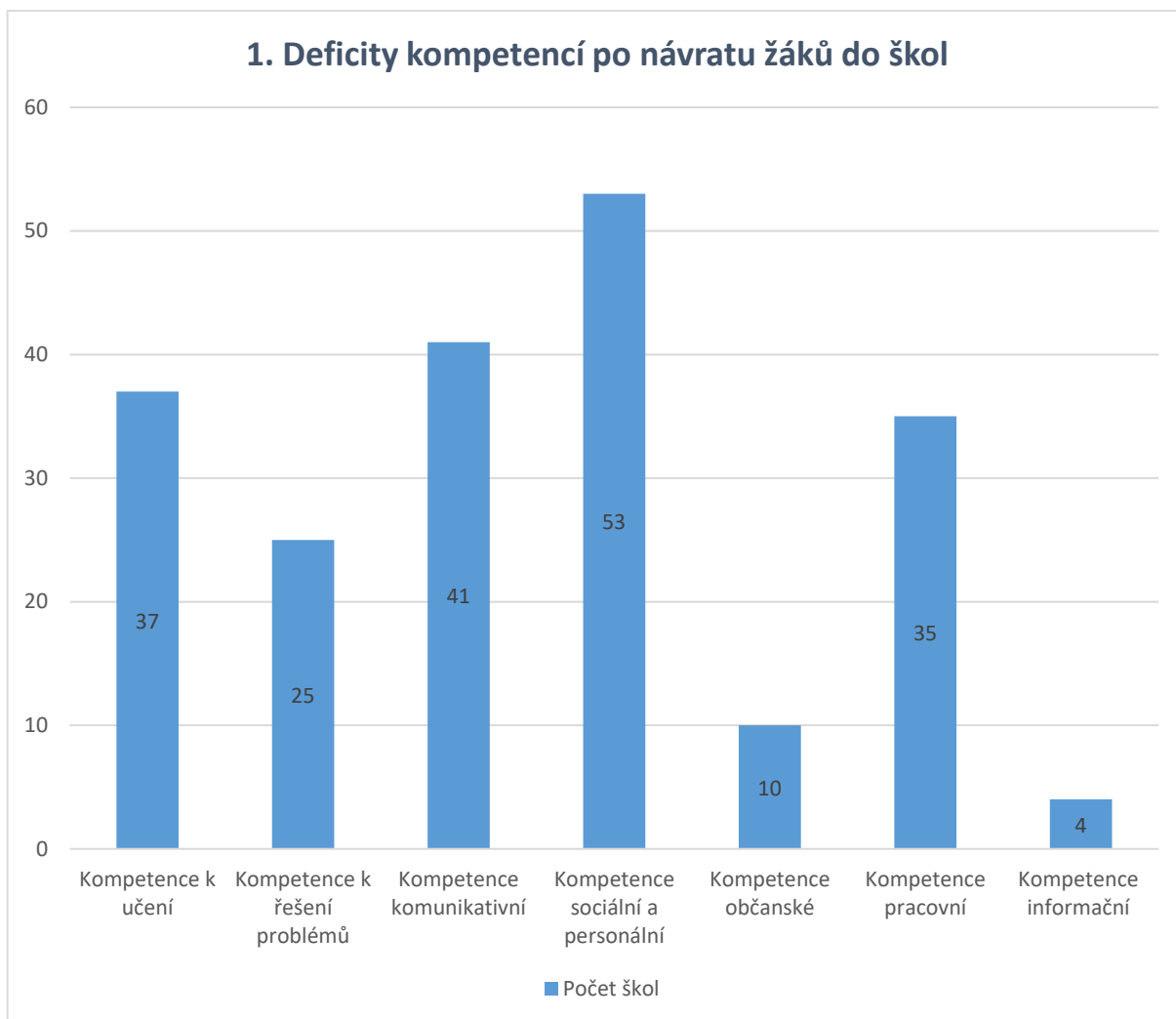
Školy mohly při vyplňování dotazníku volit z více možností odpovědí.

1. Deficity kompetencí po návratu žáků do škol

Doba distančního vzdělávání byla pro všechny zúčastněné velmi náročná. V souladu s RVP ZV rozvíjejí školy v rámci výuky klíčové kompetence. Ty představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj každého člena společnosti.

V průběhu distančního vzdělávání docházelo v této oblasti k výrazným deficitům nejen u žáků se SVP, ale i u žáků z intaktní populace. 79 % škol vnímá největší problémy v kompetencích sociálních a personálních, 61 % z nich vidí propad v kompetencích komunikativních, 52 % v kompetencích pracovních, 49 % v kompetencích k učení, 37 % v kompetencích k řešení problémů. Podle názoru škol se dařilo lépe rozvíjet kompetence občanské. Zde vnímá deficit pouze 15 % oslovených. V oblasti kompetencí informačních pak deficit uvádí pouze 6 % z nich.

1. Deficity kompetencí po návratu žáků do škol	Počet škol
Kompetence k učení	37
Kompetence k řešení problémů	25
Kompetence komunikativní	41
Kompetence sociální a personální	53
Kompetence občanské	10
Kompetence pracovní	35
Kompetence informační	4

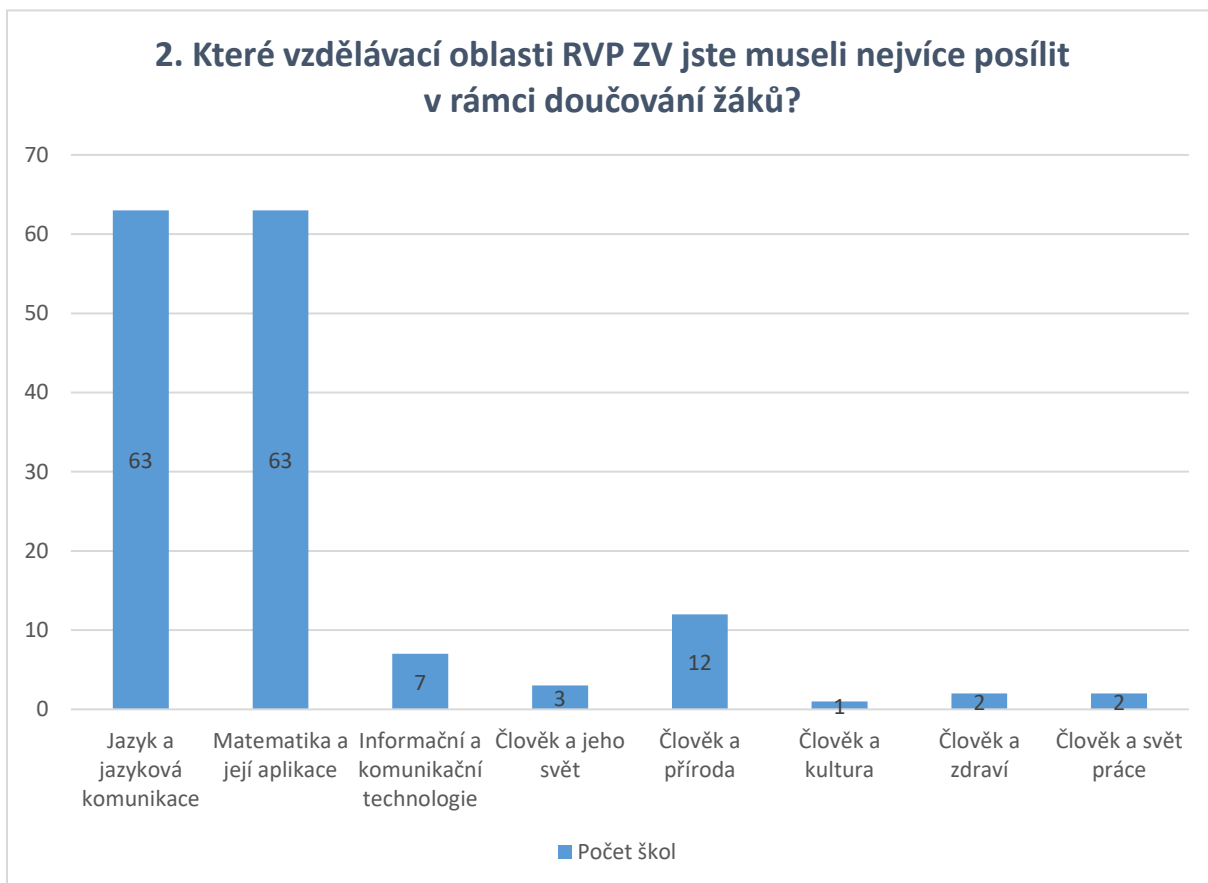
Doporučení:

- zaměřit se zejména na rozvíjení kompetencí sociálních a personálních, kompetencí k učení a kompetencí pracovních
- zvyšovat sebedůvěru žáků ve vlastní schopnosti
- zaměřit se na rozvíjení pozitivního klimatu ve třídách a ve škole
- využívat projektové dny, společné aktivity

2. Které vzdělávací oblasti RVP ZV jste museli nejvíce posílit v rámci doučování žáků?

Po skončení distanční výuky a návratu žáků do škol bylo nutné zmapovat oblasti, ve kterých žáci potřebovali podporu. V rámci doučování se 94 % škol zaměřovalo převážně na oblast Jazyka a jazykové komunikace a Matematiky a její aplikace, 18 % respondentů posílilo doučování v oblasti Člověk a příroda, 10 % škol podpořilo oblast Informační a komunikační technologie.

2. Které vzdělávací oblasti RVP ZV jste museli nejvíce posílit v rámci doučování žáků?	Počet škol
Jazyk a jazyková komunikace	63
Matematika a její aplikace	63
Informační a komunikační technologie	7
Člověk a jeho svět	3
Člověk a příroda	12
Člověk a kultura	1
Člověk a zdraví	2
Člověk a svět práce	2

Doporučení:

- **využívat formativní hodnocení a podporovat motivaci žáků k učení**
- **zaměřit se na individuální posun každého žáka, ocenit i drobné úspěchy**
- **evaluovat význam doučování žáků**
- **spolupracovat se školním poradenským pracovištěm v rámci nastavení podpory pro žáky**
- **spolupracovat s rodinou v rámci nastavení efektivního vzdělávání pro daného žáka**

3. Co nejvíce pomohlo při adaptaci žáků po návratu do školy?

Adaptaci žáků po návratu do školy nejvíce pomohly třídnické hodiny, což uvedlo 78 % dotazovaných. Velký význam měly také jiné adaptační aktivity nebo výlety, na což poukázalo 72 % škol. Dalším 16 % dotazovaných adaptaci usnadnily vícedenní pobyty, školy v přírodě nebo projektové dny.

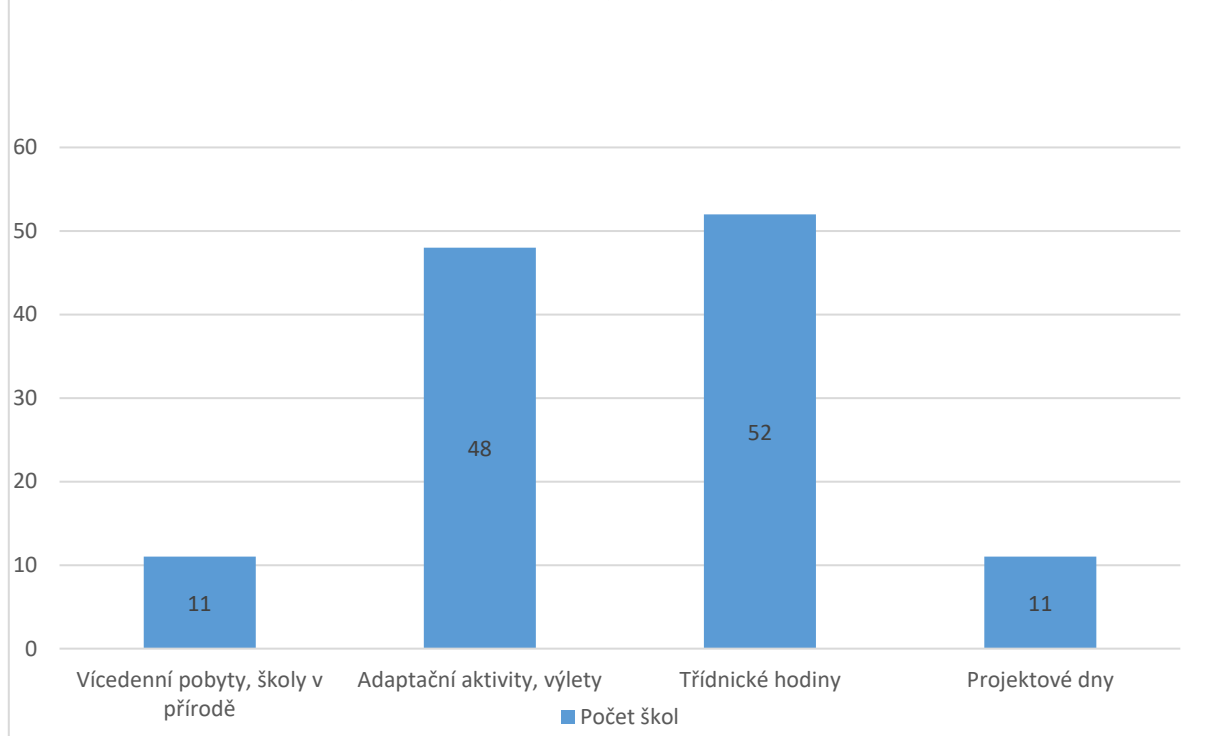
Školy oceňují význam školního poradenského pracoviště. Popisují socializační aktivity vedené školním psychologem, preventisty ve spolupráci s třídními učiteli, program Dobronauti, pohovory se školním psychologem, individuální i kolektivní konzultace a depistáže psychologa ve třídách. V jednom případě škola oceňuje působení sociálního pedagoga.

Adaptaci žáků napomáhají další aktivity:

- trpělivost, pochopení a nenásilná, ale trvalá snaha o obnovení potřebných pracovních návyků,
- samotná existence školního režimu, pravidelná prezenční výuka,
- doučování a návrat k běžnému režimu, pravidlům a povinnostem,
- důraz na aktivní komunikaci se zákonnými zástupci žáků,
- výukové akce mimo školu (exkurze...),
- zapojení žáků do školního dění prostřednictvím žákovského parlamentu.

3. Co nejvíce pomohlo při adaptaci žáků po návratu do školy?	Počet škol
Vícedenní pobyty, školy v přírodě	11
Adaptační aktivity, výlety	48
Třídnické hodiny	52
Projektové dny	11

3. Co nejvíce pomohlo při adaptaci žáků po návratu do školy?

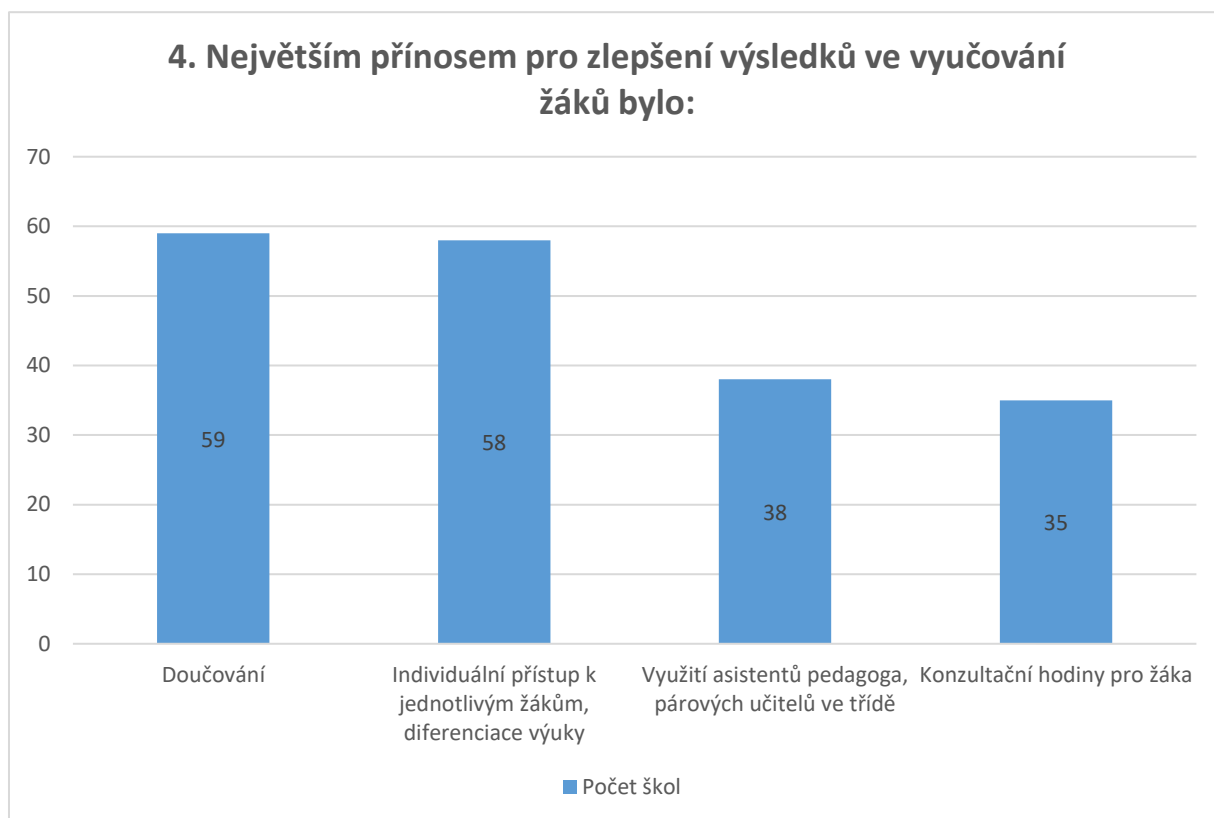
Doporučení:

- posilovat pozitivní klima ve třídách, ve škole společnými aktivitami (výlety, projektové dny, vícedenní pobyty, školy v přírodě apod.)
- podporovat činnost školního parlamentu, případně jeho vznik
- posilovat funkci školního poradenského pracoviště ve školách
- klást důraz na dobrou komunikaci se zákonnými zástupci
- evaluovat klima školy, třídy

4. Největším přínosem pro zlepšení výsledků ve vyučování žáků bylo:

Doučování žáků mělo velký význam pro zlepšení jejich studijních výsledků, což uvedlo 88 % škol. Dalších 87 % škol oceňuje individuální přístup k jednotlivým žákům a diferenciaci výuky. Podle 57 % respondentů žákům velice pomohli asistenti pedagoga, případně pároví učitelé ve třídě. Význam konzultačních hodin pro žáky uvedlo 52 % škol, jedna škola vidí přínos v realizaci Klubů v rámci Šablon.

4. Největším přínosem pro zlepšení výsledků ve vyučování žáků bylo:	Počet škol
Doučování	59
Individuální přístup k jednotlivým žákům, diferenciaci výuky	58
Využití asistentů pedagoga, párových učitelů ve třídě	38

Doporučení:

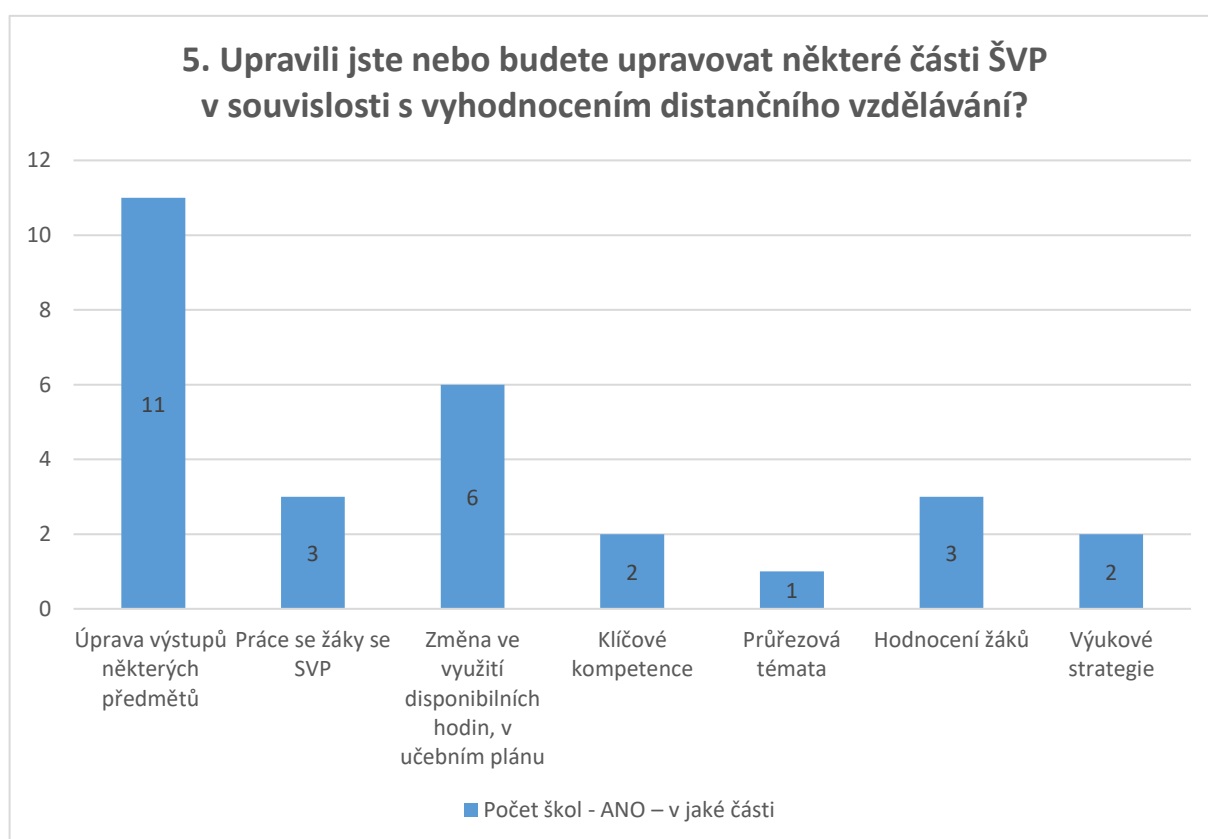
- vyhledávat žáky ohrožené školním neúspěchem, poskytovat jim podporu formou konzultací, doučování
- diferencovat výuku ve třídách
- posílit personální podporu pro žáky se SVP ve spolupráci s ŠPZ
- využívat formativní hodnocení žáků, oceňovat jejich individuální posun

5. Upravili jste nebo budete upravovat některé části ŠVP v souvislosti s vyhodnocením distančního vzdělávání?

Většina škol nebude v souvislosti s vyhodnocením distančního vzdělávání zasahovat do svého ŠVP. 16 % dotazovaných škol bude ale některé části ŠVP upravovat. Tyto školy se budou věnovat zejména výstupům některých předmětů. 55 % z nich bude provádět změny ve využití disponibilních hodin v učebním plánu, 27 % škol bude měnit oblast hodnocení žáků. Další oblasti (klíčové kompetence a výukové strategie) bude upravovat 18 % dotazovaných, jedna škola se bude věnovat průřezovým tématům.

5. Upravili jste nebo budete upravovat některé části ŠVP v souvislosti s vyhodnocením distančního vzdělávání?	Počet škol
---	------------

	ANO – v jaké části
Úprava výstupů některých předmětů	11
Práce se žáky se SVP	3
Změna ve využití disponibilních hodin v učebním plánu	6
Klíčové kompetence	2
Průřezová témata	1
Hodnocení žáků	3
Výukové strategie	2

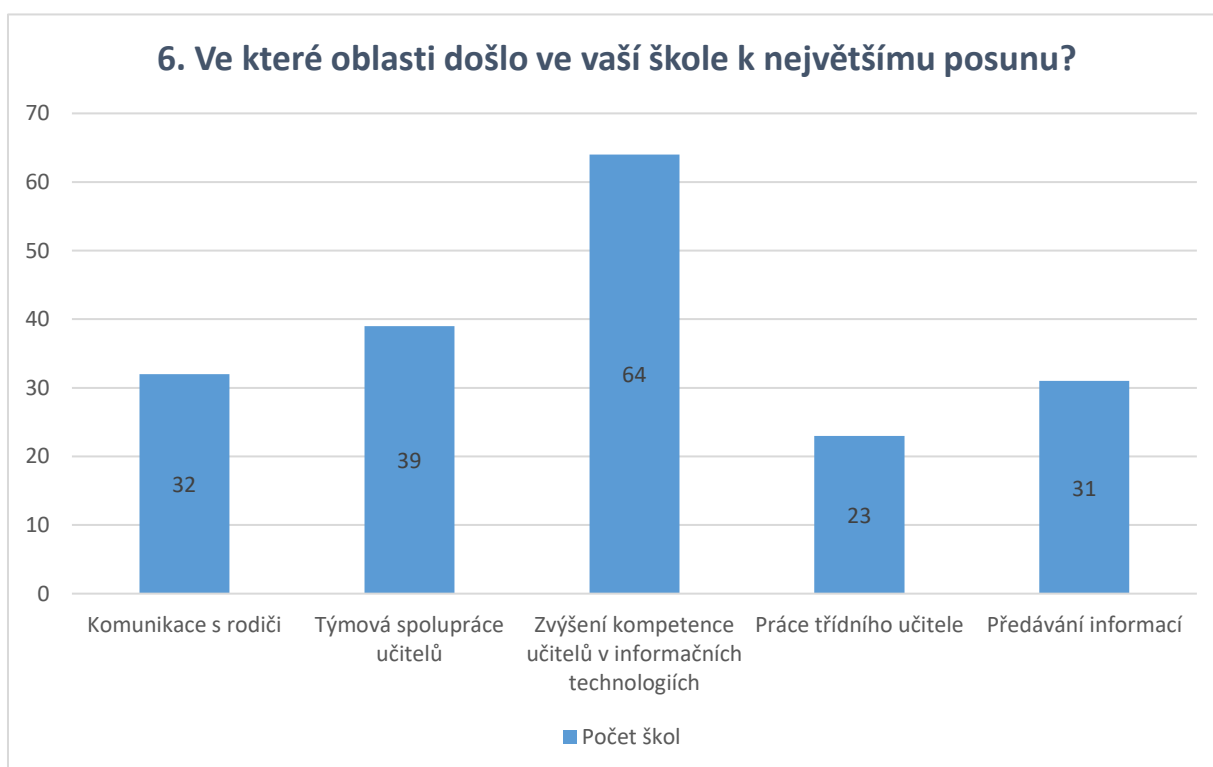
Doporučení:

- **evaluovat ŠVP školy, upravovat jeho jednotlivé části na základě potřeb**
- **zaměřit se zejména na rozsah učiva, odlišit základní a rozšiřující**
- **diskutovat oblast hodnocení žáků, zaměřovat se na poskytování zpětné vazby a sledování pokroku, získávání důkazů o učení žáků**
- **posilovat motivační roli hodnocení žáků**

6. Ve které oblasti došlo ve vaší škole k největšímu posunu?

96 % škol uvedlo, že vnímá zvýšení kompetence učitelů v informačních technologiích. Další posun vnímá 58 % z nich v týmové spolupráci učitelů, téměř v 50 % škol se zlepšila spolupráce s rodiči. Další posun nastal v oblasti předávání informací a práci třídního učitele.

6. Ve které oblasti došlo ve vaší škole k největšímu posunu?	Počet škol
Komunikace s rodiči	32
Týmová spolupráce učitelů	39
Zvýšení kompetence učitelů v informačních technologiích	64
Práce třídního učitele	23
Předávání informací	31

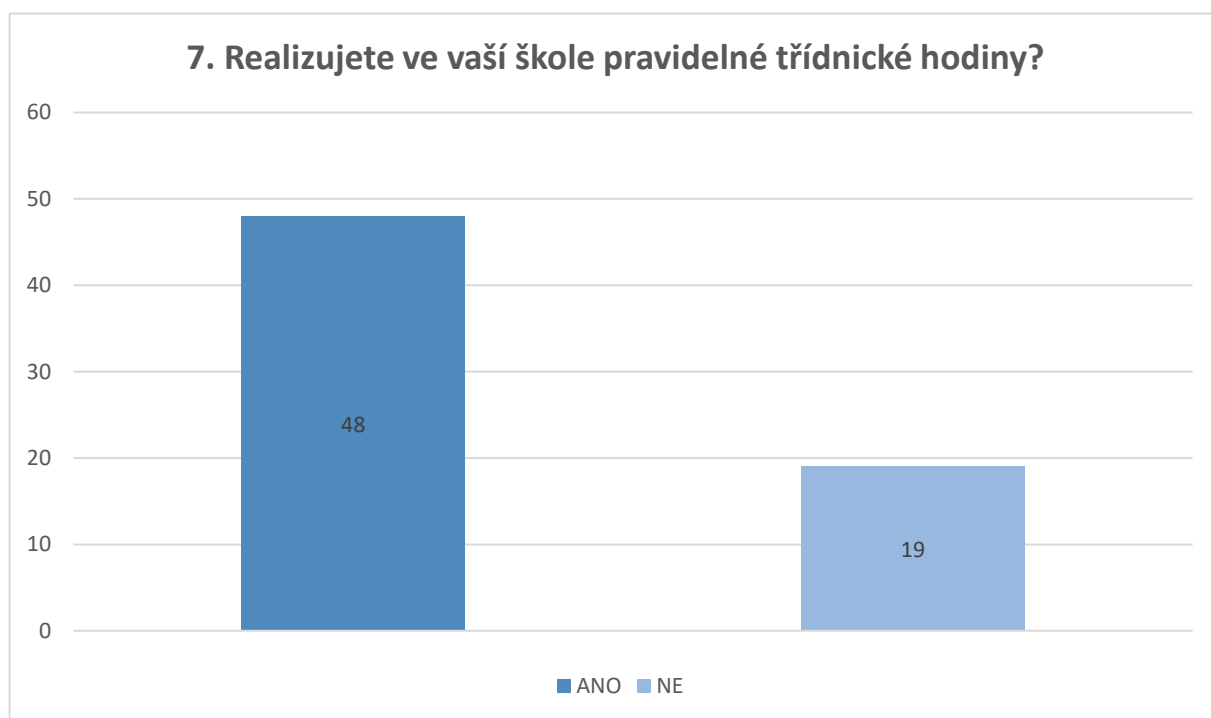
Doporučení:

- podporovat učitele ve využívání IT technologií, i nadále zvyšovat jejich digitální dovednosti
- posilovat týmovou spolupráci učitelů společnými diskusemi, aktivitami, zapojením do života školy
- podporovat začínající pedagogy
- oceňovat práci třídního učitele
- organizovat akce, do kterých budou zapojeni všichni aktéři vzdělávání ve škole (žák, rodič, učitel), budovat důvěru rodičů

7. Realizujete ve vaší škole pravidelné třídnické hodiny?

72 % z dotazovaných škol realizuje pravidelné třídnické hodiny.

7. Realizujete ve vaší škole pravidelné třídnické hodiny?	Počet škol	
	ANO	NE
	48	19

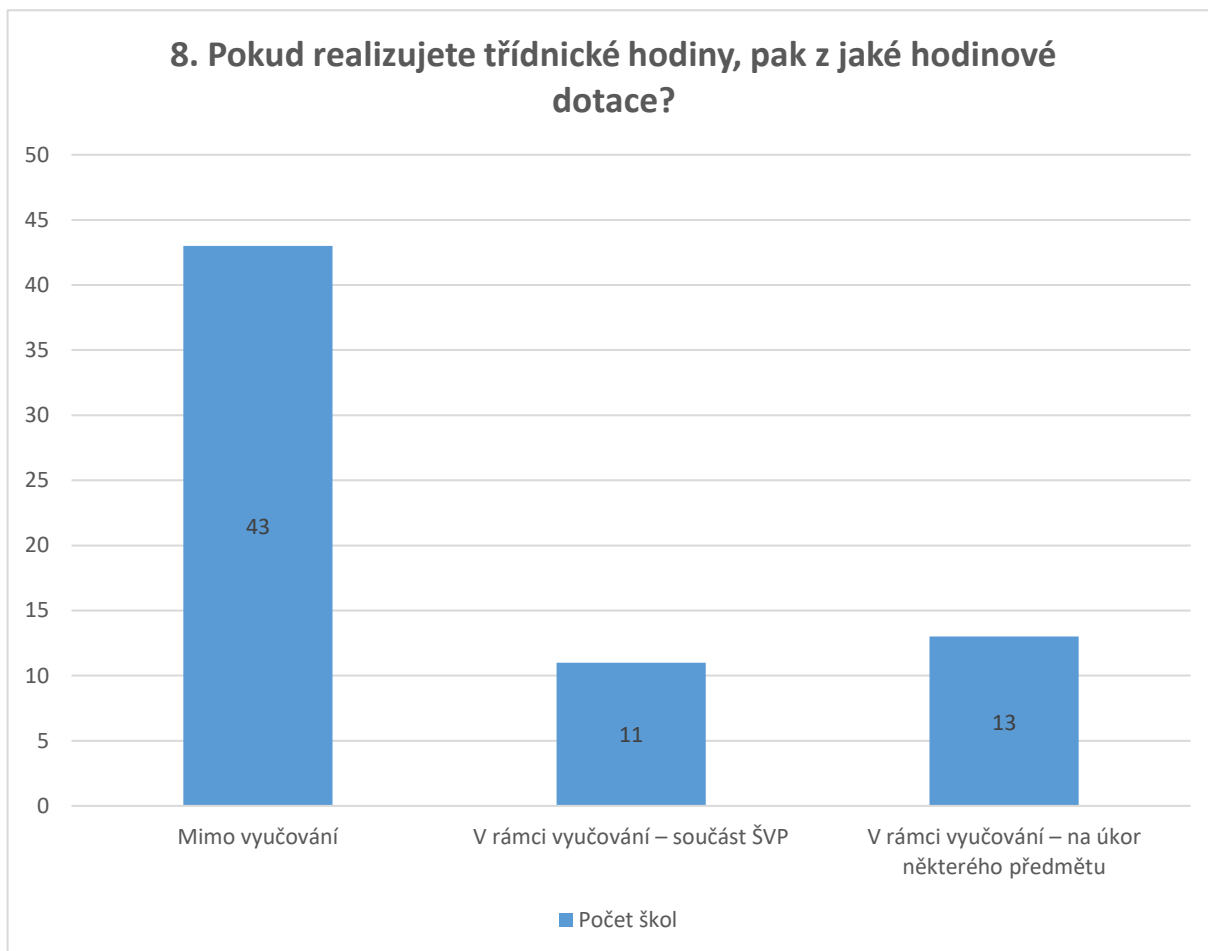
Doporučení:

- využívat třídnické hodiny pro zlepšení vztahů ve třídě, k zapojení žáků do života třídy i školy
- vybírat třídní učitele, kteří dokážou žákům naslouchat, komunikovat s nimi respektujícím způsobem, být pro ně vzorem, kteří chtějí se třídou pracovat a záleží jim na klimatu v jejich třídě

8. Pokud realizujete třídnické hodiny, pak z jaké hodinové dotace?

Většinou probíhají mimo vyučování (80 %). Část škol je uskutečňuje v rámci vyučování, a to na úkor některého předmětu (17 %). Třídnické hodiny jsou součástí ŠVP pouze ve 12 % případů.

8. Pokud realizujete třídnické hodiny, pak z jaké hodinové dotace?	Počet škol
Mimo vyučování	43
V rámci vyučování – součást ŠVP	11
V rámci vyučování – na úkor některého předmětu	13

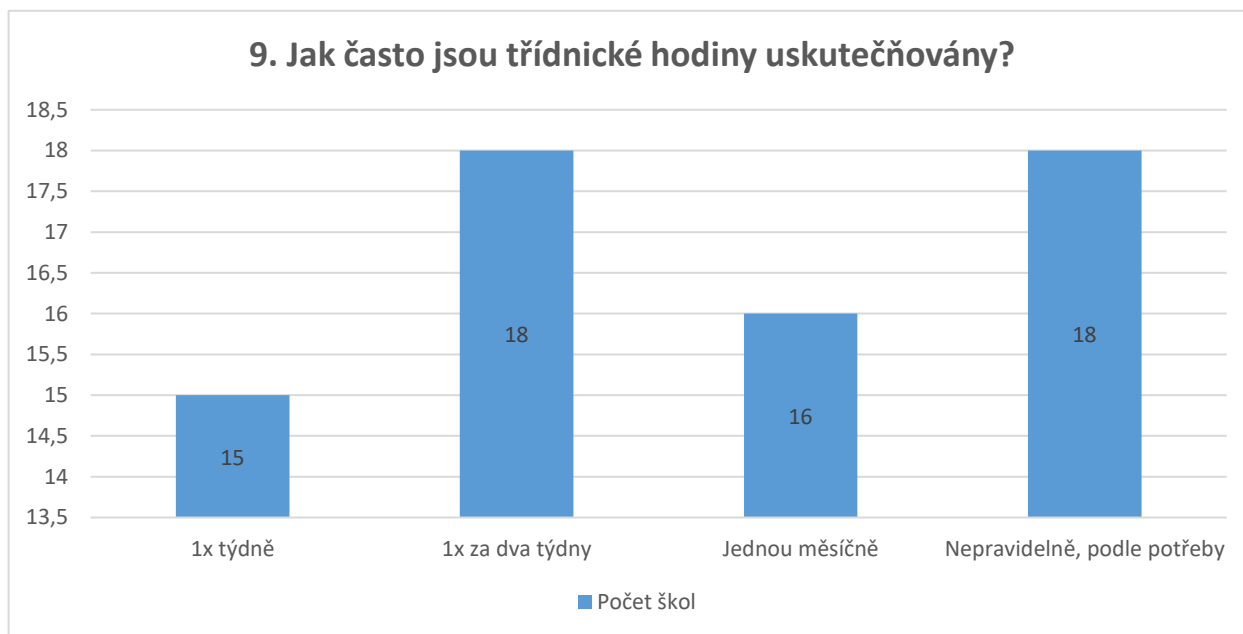
Doporučení:

- zvážit zařazení třídnických hodin do běžného chodu školy
- promýšlet efektivní využití třídnických hodin, možnosti nastavení v rámci vyučování
- ve spolupráci se ŠPP nabízet náplň třídnických hodin, podle potřeby umožnit vstup školního psychologa
- podporovat začínající třídní učitele

9. Jak často jsou třídnické hodiny uskutečňovány?

Frekvence třídnických hodin je různá. Nejčastěji bývají jednou za dva týdny (38 %), jednou měsíčně (33 %) nebo jednou týdně (32 %). 18 škol je realizuje nepravidelně podle potřeby.

9. Jak často jsou třídnické hodiny uskutečňovány?	Počet škol
1x týdně	15
1x za dva týdny	18
1x měsíčně	16
Nepravidelně, podle potřeby	18

Doporučení:

- zvážit zařazení třídnických hodin a jejich uskutečňování v pravidelných intervalech

Závěr:

Období distančního vzdělávání mělo velký vliv na rozvíjení kompetencí žáků. Ti se nemohli setkávat v prezenční výuce, nemohli spolupracovat ve skupině, pouze omezeně rozvíjeli diskusi. Pro učitele bylo období náročné zejména kvůli nutnosti zcela jiného přístupu k výuce, nastavení online komunikace se žáky, rodiči, ale i s kolegy ve sborovně. Pozitivem se jeví zvýšení IT dovedností pedagogů.

Je zřejmé, že školy po skončení distanční výuky směřovaly svoji pozornost na doučování žáků, u kterých toho bylo zapotřebí. Učitelé posuzovali individuální potřeby jednotlivých žáků, více výuku diferencovali.

Školy se zaměřovaly na vytváření dobrého klimatu ve třídách. Využívaly adaptační pobyty, školy v přírodě, projektové dny a další aktivity, při kterých dochází k větší komunikaci mezi žáky, k promýšlení strategií, řešení problémů apod. Většina škol posílila práci třídního učitele a zařadila třídnické hodiny. Posun byl zaznamenán v komunikaci s rodiči a předávání informací.

Z dotazníku vyplývá, že školy promýšlejí svoje další aktivity směrem k vytváření dobrého klimatu. K tomu jistě přispěje zamyšlení nad případnými změnami v ŠVP v oblasti kompetencí žáků a nastavení hodnocení, ale také další prohlubování spolupráce s rodiči a podpora všech žáků podle jejich individuálních potřeb. Jako zcela zásadní se v tomto ohledu jeví působení třídních učitelů a také školního poradenského pracoviště.

Realizace inkluzivního vzdělávání v distanční formě a potřeby základních a mateřských škol zřizovaných statutárním městem Brnem a jeho městskými částmi

Důležitou součástí vzdělávání dětí a žáků se v uplynulých dvou letech stala jeho distanční forma. Na základě různých aspektů společenskoekonomického vývoje lze předpokládat, že distanční vzdělávání bude v budoucnu využíváno nejen z důvodů zhoršené epidemické situace. Školy tedy musí s distanční formou vzdělávání počítat a být na ni připraveny.

Dotazníkové šetření realizované projektovým týmem v lednu a v únoru 2022 na základních a mateřských školách zapojených do projektu ukázalo, že distanční vzdělávání mělo pozitivní dopad na zvýšení samostatnosti dětí a žáků a zlepšení digitálních kompetencí dětí, žáků i učitelů.

Další pozitivní posun školy zaznamenaly v týmové spolupráci učitelů při distanční výuce a ve zlepšení informovanosti rodičů a v komunikaci s nimi.

Negativní dopad měla distanční výuka v oblasti sociálních kompetencí dětí předškolního i školního věku. Děti zůstávaly v rodinách, chyběl jim kontakt s vrstevníky, s učiteli, zhoršovaly se jejich komunikační dovednosti, při distanční výuce klesala pozornost dětí a často chyběla motivace k učení. Problémem v některých rodinách byla nedostatečná podpora dětí a žáků při distanční výuce a často i chybějící materiální zázemí konkrétní rodiny pro distanční vzdělávání.

Na nedostatečné domácí materiální zázemí dětí a žáků reagovalo MŠMT ČR vyhlášením rozvojových programů za účelem plošného vybavení škol výpočetní technikou, kterou školy mohou potřebným rodinám poskytnout. Zlepšená vybavenost škol také povede k lepšímu přístupu učitelů ke kvalitní výpočetní technice.

Pro učitele bylo období náročné zejména kvůli nutnosti zcela jiného přístupu k výuce, nastavení online komunikace se žáky, rodiči, ale i s kolegy ve sborovně. Pro většinu vyučujících byla distanční výuka více stresující než prezenční a trávili při ní více času než v rámci běžné výuky. Zvýšil se objem přípravy na výuku a komunikace s žáky a rodiči, naopak poklesl objem přímé výuky. Pro velkou část pedagogů je distanční výuka spojena s větší mírou stresu, vyčerpání a s častým pocitem nedostatečné motivace žáků.

V případě žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je distanční výuka ještě náročnější a je nutné využívat podporu zejména členů školních poradenských pracovišť.

Při návratu dětí a žáků do škol se školy zcela správně zaměřovaly na vytváření dobrého klimatu ve třídách. Jako stěžejní se jeví v této oblasti role třídního učitele, individuální přístup k dětem a žákům a také v tomto případě spolupráce s školním poradenským pracovištěm, včetně dalšího prohlubování spolupráce s rodiči. Je vhodné organizovat akce, do kterých budou zapojeni všichni aktéři vzdělávání ve škole (žák, učitel, rodič), a rozvíjet vzájemnou důvěru a spolupráci.

Do dalšího období bude žádoucí, aby se školy kromě obsahu, forem a organizace distanční výuky zaměřily také na vhodné formy hodnocení rozvoje dětí a žáků a poskytování zpětné vazby dětem, žákům i rodinám. Dále je vhodné, aby školy průběžně prováděly evaluaci svých školních vzdělávacích programů.

Bude také nutné podporovat osobnostně sociální rozvoj pedagogů za účelem prevence syndromu vyhoření, podporovat sdílení zkušeností mezi pedagogy, včetně kontaktů a sdílení zkušeností mezi pedagogy různých škol apod.

Uvedená doporučení reflektují také zjištění a výstupy výzkumu realizovaného Českou školní inspekcí, který se týkal distančního vzdělávání na školách v České republice.

Zpracoval: realizační tým projektu „Podpora předškolního a základního vzdělávání ve městě Brně“

CZ.02.3.61/0.0/0.0/19_075/0013630

Červen 2022